پێویستیمان بە مامۆستایانی داهێنەر هەیە.. رۆزا شوان

لە سایەی شۆڕشی تەکنەلۆژیا و تازەگەری و داهێنانی شتی سەیر و سەمەرە و گۆڕانی خێرا، لە هەموو بوارەکانی ژیاندا. پێشکەوتنێکی زۆر هاتوونەتە ئاراوە. ئەگەرچی قۆناغەکانی مێژوو، زنجیرەیەکی ئەڵقە تێکهەڵکێشی تەواوکەری یەکترین، ئەمڕۆمان لەسەر پەرگەمای دوێنێمان چنراوە و سبەینێشمان لەسەر دواچینی چنینی ئەمڕۆمان دەچنرێت. بەڵام نە ئەمڕۆمان وەکو دوێنێمانە، نە سبەینێشمان وەکو ئەمڕۆمان دەبێت. چونکە پێچکەی ژیان و پێشکەوتن هەمیشە بۆ پێشەوە دەخولێتەوە. ئەگەر وا نەبوایە دەوەستایین، وەستانیش مردنە.
بێگومان منداڵانی نەوەی ئەمڕۆشمان، جیاوازییان لەگەڵ منداڵانی نەوەکانی پێشتر هەیە. منداڵانی ئەمڕۆمان نەوەی تەلەفزیۆنی رەنگاوڕەنگ و ئینتەرنێت و ئایپاد و ئایفۆنی زیرەک و گۆقاری رەنگاوڕەنگی منداڵانن و بە دەیان داهێنانی تازەی ترن. لە منداڵانی نەوەکانی رابردوو، زیرەکتر و زۆرزانتر و هۆشیارترن. هیوا و خەون و ئامانج و خواست و پێداویستییەکانیشیان، هەمان پێویستی و هیوا و ئامانجی منداڵانی نەوەکانی پێشتر نین. پەیڕەو پرۆگرامەکانی فێرکردن و خوێندن و پەروەردەکردن و رۆشنبیریکردنی منداڵانی بیست سی ساڵ لەمەو بەر، بۆ منداڵانی ئەمڕۆمان ناگونێن. چونکە حەز و ئارەزوو و خواستەکانی منداڵانی ئەمڕۆمان مەست ناکەن. بۆیە پێویستیمان بە چاکسازی و گۆڕانکاری و تازەگەری و داهێنان و بە دەستکاری و بە هەموارکردنەوەی بابەتەکانی پرۆگرام و پەیڕەوی کۆن و باونەماو و ئێکسپایەر هەیە. بەر لە هەموو شتێک پێویستیمان بە مامۆستایانی داهێنەر و نوێخواز و لێهاتوو و رۆشنبیر هەیە، کە ئاگاداری گۆڕانکاری و داهێنان و تازەگەرییەکانی بواری فێرکردن و پەروەردەکردن و راهێنانی منداڵانی ئەم سەردەمە بن. تا منداڵانی کوردمان، لە ئاستی پێشکەوتن و ئەم داهێنانە تازانەدابن، نامۆ و دامان و رامان نەبن و بتوانن لەگەڵ کاروانی بە پێشەوەچوونی منداڵانی جیهاندا بکەونەڕێ و بەجێنەمینن.
پێویستە مامۆستایانی کوردمان لە قوتابخانە بنەڕەتییەکاندا، بە شێوەیەکی سیستەماکی و بە شێواز و رێبازێکی مۆدێرزم وانەکان بە

قوتابییەکانیان بڕێنەوە. دوور لە شێوازی تەڵقین ئاسایی و ئامۆژگاری وشک، کە سواون و بە ئەم سەردەمە ناگونجێن. تا منداڵانی کوردمان، بە باشی و بە دروستی فێرببن و متمانەیان بە خۆیان هەبێت و بتوانن بەرپرسیارێتی هەڵبگرن. دڵنیابین لەوەی کە نەوەیەکی نوێمان بۆ داهاتوویەکی گەشتر و باشتر بۆ کورد و کوردستان ئامادەکردوون. کە دەتوانن لە داهاتوودا بە سەرکەوتووی هەموو ئەرک و دەسەڵات و کاروبارەکانی کوردستان بەڕێوەبەرن.

لە دوای خێزان و باخچەی منداڵان، قوتابخانەی بنەڕەتی رۆڵیکی سەرەکی و گرنگ و کاریگەر و چارەنووسسازی لە فێرکردنی راست و لە پەروەردەکردنی دروست و لە ئاراسەکردنی پێویست و لە راهێنان و لە ئامادەکردنی باشی منداڵاندا هەیە.

بێگومان مامۆستایانی دڵسۆز، دینەمۆی فێرکردن و پەروەردەکردن و راهێنان و ئاراستەکردنی منداڵانن لە قوتابخانەدا. کەسیش نکووڵی لەوە ناکات، کە پیشەی مامۆستای پیرۆزترین پیشەیە و دایکی هەموو پیشەکانە لە جیهاندا، مامۆستایانیش هەڵگری پیرۆزترین پەیامن. هەر ئەم پەیامەشە پیرۆزی و خۆشەویستی و رێز و شکۆمەندی و پێگەیەکی کۆمەڵایەتیی بەرز و تایبەتی بە مامۆستایان بەخشیوە.

تا ئەمڕۆش مامۆستایان بەردی بناغەی فێرکردن و پەروەردەکردنن، هەر واش دەمێننەوە. ئەگەرچی هەندێ لە دەوڵەتانی پێشکەوتووی جیهان، ویستیان مامۆستای ئامێر (مامۆستای رۆبۆت) دروست بکەن، کە جێی مامۆستای مرۆڤ بگرێتەوە، بە دووری دەزانم کە مامۆستای رۆبۆت بتوانێت جێی مامۆستای مرۆڤ بگرێتەوە و بتوانێت وەک ئەو رۆڵەی هەبێت لە فێرکردن و پەروەردەکردنی منداڵان.

ئەوەش دەزانین، کە هەموو گۆڕانکاری و چاکسازییەک، لە پەروەردەکردن و لە هەموو بوارەکانی کەشدا، لە پەروەردەکردنی دروست و لە راهێنانی باشی منداڵانەوە دەستپێدەکەن. بۆیە زۆر پێویستە رۆڵە منداڵان، لە ئەمڕۆدا و بۆ داهاتووش، بە گرنگ و بە هەند بزانین. لە ئەمڕۆدا، تا رادەیەکی زۆر گرنگیدان بە منداڵان، بووە بە پێوەری هەڵسەنگاندنی رادەی پێشکەوتن و شارستانیی گەلانی جیهان.

لەم دیدگایەوە، پێویستە گرنگییەکی زۆر بە ئامادەکردن و بە راهێنانی مامۆستایان بدرێت، بە تازەترین و سەرکەوتووترین و شێواز و رێبازی نوێی وانەوتنەوە و فێربکردن رابهێنرێن. تا بتوانن بە شێوەیەکی مۆدێرزم و ئاسان

قوتابییەکانیان فێربکەن و زانست و زانیارییان پێبگەیەنن. چونکە ئەو داهاتووە خوازراوەی کە دەمانەوێت، لە سایەی مامۆستایانی داهێنەری ماندوونەناسی ئەمڕۆماندا دێتەدی.
ئەوەش دەزانین، دروستکردنی کۆشکی باڵابەرز و قوتابخانەی قەشەنگ و شەقامی بەرین و باخچەی ڕەنگین، ئاسانترن لە بنیاتنانی مرۆڤی دروست و هاوسەنگ.
لەم پێودانەگە هزرییەوە، بە بەدیهێنانی ئامانجە نەتەوەیی و نیشتمانییەکانمان، پێویستە پلانێکی ستراتیژی و تۆکمە و وردی پەروەردەیی مۆدێرنیزم دابڕێژین. کە زامنی هێنانەدی خواست و هیوا و خەون و ئامانجەکانمان بێت. ناشبێت پەنجەرە و دەرگاکانمان لە رووی شنەبای پێشکەوتن و داهێنان و رۆشنبیریی جیهانیدا دابخەین. چونکە لە سایەی گڵوبالیزمیدا، زانست و زانیاری و رۆشنبیری و داهێنان. سنووری سیاسی و جوگرافییان نییە و بوونە بە موڵکی هەموو گەلانی جیهان. سوودیان لێوەردەگرن و سوودیشیان پێدەبەخشن.
بە داخەوە تا ئەمڕۆش بەشێکی زۆر لە مامۆستایانی کوردمان، لە تازاگەری و لە داهێنانەکان و لە شێواز و رێبازە نوێیەکانی فێرکردن و پەروەردەکردنی قوتابیاندا، بێئاگان و نابەڵەدن. یان ئاگادارن و خۆیان ماندوو ناکەن. یا هۆکارەکەی ئەوەیە، کە پەیڕەو و پرۆگرامەکانی خوێندنی قوتابخانەکانی کوردستان کلاسیکین و گۆڕانکارییەکی ئەوتۆیان تێیدا نەکراوە.
ئەگەر مامۆستایانی شارەزای شێوازی نوێی فێرکردن و پەروەردەکردنمان نەبێت. منداڵانی کوردمان دوادەکەون و بە کاروانی بە پێشەوەچوونی منداڵانی جیهان ناگەن. ئەو باڵیشیان لە ئەستۆی وەزارەتی پەروەردەی کوردستانە. کە پلانی ستراتیژی و زانستیی تۆکمەی فێرکردن و پەروەردەکردنی منداڵانیان نییە. جدیش نین لە پێشکەوتن و لە راهێنان و لە مەشقکردنی پراکتیکیی مامۆستایان.
تا ئەمڕۆش مامۆستایانێکی زۆری کوردمان، لە قوتابخانەکانی کوردستاندا، لەسەر شێواز و رێبازە کلاسیکییەکان وانەکانیان دەڵێنەوە، بە شێوەی تەڵقینی ئاسایی و چاولێکەری و لاساییکردنەوە و کۆپیکردن. تا ئەمڕۆش هێندە لە مامۆستایان تەوەری وانەکان، لە سەرەتای وانەکانەوە تا کۆتاییان، هەر خۆیان قسەدەکەن، زۆر بە کەمی بوار بە قوتابییەکانیان دەدەن، کە بەشداری بکەن و پرسیاربکەن و گفتوگۆ بوروژێنن و را و بۆچوونەکانی خۆیان دەربارەی

بابەتەکان دەربڕن.
وانەوتنەوە و فێرکردن و پەروەردەکردن، هونەر و زانستییە، ئەگەر مامۆستایان هونەرمەندی وانەوتنەوە نەبن سەرکەوتوونابن. ئەو مامۆستا بەهرەمەند و داهێنەرەی توانای ئەوەی هەیە وانەی فێرکردن و خوێندن بکات بە پارچە هونەرێکی داهێنەرانە، جیاوازییەکی زۆری هەیە، لەگەڵ ئەو مامۆستایەی کە بە شێوازێکی سارد و سڕ و بێچێژی تەڵقین ئاسایی یان وتاربێژی وانەکەی دەڵێتەوە.
مامۆستایانی دابڕاو لە پێشکەوتن و لە ڕێبازی نویی فێرکردن و پەروەردەکردن، چاوەڕێی ئەوەیان لێناکرێت، کە بە شێواز و ڕێبازێکی نوێ منداڵان ڕابهێنن و فێریان بکەن. چونکە “ئەوەی هیچیی لەباردا نەبێت، ناشتوانێت هیچ ببەخشێت”.

ئەگەر مامۆستایان بە جدی هەوڵ بدەن و بیانەوێت، بە سەدان شێواز و ڕێبازی و تیۆری تازەی فێرکردن و پەروەردەکردن هەن. یان خۆیان دەتوانن ریچکەشکێن و داهێنەربن و شێواز و ڕێبازێکی داهێنەرانەی نوێ دابهێنن. تەڵقین ئاسا و چاولێکەر و کلاسیک نەبن و بە شێواز و بە ستایلێکی نوێ و ئاسان وانەکانیان بڵێنەوە.
مامۆستای لێهاتوو و ڕۆشنبیر و نوێخواز، هەمیشە هەوڵی خۆڕۆشنبیریکردن دەدات و دەیەوێت باکگراوندێکی ڕۆشنبیریی گشتیی هەبێت و دانەمەنێت. هەوڵ دەدات بە بواری ئەدەبیاتی منداڵان و بە هەموو بوارەکانی تریش ئاشنابێت. شایەنی باسە کە بەشێکی زۆری نووسەرانی چیرۆک و هۆنراوە بۆ منداڵان، لە مامۆستایان هەڵکەوتوون.
بۆیە پرۆژەی خولی ڕاهێنانی مامۆستایان، لە پشووی هاویناندا زۆر پێویستە، زۆرن ئەو ماموستایانەی کە بیست بۆ سی ساڵە وانە دەڵێنەوە، کەچی تا ئێستا سێ جار یا چوار جار، بەشدارییان لە کورس و لە خولی هاوینەی ڕاهێنانی مامۆستایان کردوون. بۆیە نابەڵەد و بێ ئەزموونن لە بارەی تازەگەری و شێواز و ڕێبازە نوێیەکانی فێرکردن و پەروەردەکردنی منداڵان، بەپێی ئەم سەردەمە پێشکەوتووە.
پێویستە هەر مامۆستایەک، دوو یا سێ ساڵ جارێک بەشداری لە خولەکانی ڕاهێنانی مامۆستایان لە پشووەکانی هاویناندا بکات. تا لە پێشکەوتن و تازەگەرییەکانی بواری فێرکردن و پەروەردەکردنی سەردەمیانەی منداڵان بە ئاگابێت و سوودیان لێوەربگرێت. بە شێوازێکی تازە قوتابییانی کوردمان فێربکات و

وانەکانی بەڕێتەوە.

هەروەکو چۆن، پێشمەرگە پێویستی بەوە هەیە، کە بچیتە خولی راهێنانەوە، تا بە شێوەیەکی پراکتیکی، لەسەر چەکی مۆدێریزم مەشق بکات. هەر بەم شێوەیە مامۆستایانیش پێویستییان بە خول و کۆرسی راهێنانی بەردەوام هەیە.

ئەمریکا بەو پێشکەوتنەوە کە هەیەتی، لە پشووەکانی هاوینانی هەموو ساڵێکدا، خولی راهێنان بە مامۆستایانی قوتابخانە بنەڕەتییەکان دەکاتەوە، هەموو مامۆستاکانیشیان بڕوانامەی بەکالۆریۆسیان لە فێرکردن و پەروەردەکرندا هەیە. هەر مامۆستایەکی بەشداربووی خولەکان، کە چوار جار یا پێنج جار بەشداری لە خولەکاندا بکات و لە بواری پسپۆرییدا، تێزێک دەربارەی بابەتێکی تازەی داهێنراو پێشکەش بکات، بڕوانامەی ماستەر وەردەگرێت و شایەنی پێگەیەکی تازەش دەبێت، لە پێشتریش دەبێت بە ئەوەی کە بیکەن بە بەڕێوەبەری قوتابخانە یا بە سەرپەرشتیاری پەروەردەیی.

مامۆستایانی دڵسۆز، هەمووشتان ئەوە دەزانن، کە لە ئەمڕۆدا ئینتەرنێت و ئایپاد و ئایفۆنی زیرەک بوونە بە پێویستی هەرکەسێک، کودەتایان سپییان بەسەر پێنووس و تەنووس و پێنووستاش و لاستیکی کوژاندنەوەدا کردووە. ئەم ئامێرانە تازانە کەوتوونەتە هەموو ماڵێکەوە. منداڵانیش وەکو گەورەکان بەکاریان دەهێنن و لە بواری ئاکاریمیدا، سوودێکی زۆریان لێوەردەگرن. پێویستە ئەوەی مامۆستایانیش لە فێرکردن و لە پەروەردکردنی قوتابییەکانتاندا، سوود لە ئینتەرنێت وەربگرن.

مامۆستایانی خۆشەویست، وا تێنەگەن کە لەم نووسینەمدا، لە ڕۆڵی گرنگی ئێوەم کەم کردبێتەوە. مەبەستی من ئەوەیە کە ڕێباز و شێوازی تازە و داهێنان لە هونەری وانە وتنەوەدا بەکاربهێنن. بە دواداچوون بە گۆڕانکاری و تازەگەری و داهێنانی نوێی بواری پەروەدە و فێرکردن بکەن. پێویستە بە بەردوامی بخوێننەوە. تا بزانن لە:

“دیوەخانە چ باسە”.

دەزانم کە مامۆستای نموونەیی و لێهاتوو و داهێنەری کوردی زۆر باشیشمان هەیە.

بۆ نموونە، ئاماژە بە خوشکێکی مامۆستای لێهاتوو و داهێنەر دەدەم، کە زۆربەی وانەکانی بە ڤیدیۆ لە فەیسبووکدا بڵاویانی کردەوە. ئەم مامۆستا داهێنەرەمان، خاتوو “ئاماد”ە، مامۆستای پۆلی یەکی بنەڕەتییە لە قوتابخانەی خانزادی تەکێڕاو لە شاری

کەرکوکی کوردستانی. سەرسامم بە شێواز و رێباز و ستایلی هونەری و داهێنەرانەی سەرکەوتووی مامۆستا ئامەد، لە فێرکردن و پەروەردەکردن و راهێنانی قوتابییەکانی. بە جوانی هەڵسوکەوتکردن لەگەڵیاندا. پێش هەموو شتێک مامۆستا ئامەدی میهرەبان، پردێکی لە خۆشەویستی و رێز لەگەڵ قوتابییەکانیدا دروستکردووە. ئەمەش راز و مەرجێکی سەرەکیی سەرکەوتنی مامۆستای باشە. مامۆستا ئامەد بە رۆحێکی کوردایەتی و بە کوردستان پەروەریش، قوتابییەکانی گەش و پەروەردە دەکات. لە زۆربەی وانەکانیدا، خۆی وەکو پێشەنگ و سەرمەشق و قوتابییەکانیشی وەک چاولێکردنی، بە جلی کوردیی ئاڵاواڵا و بە ئاڵای پیرۆزی کوردستانەوە لەناو پۆل و لە قوتابخانەدا دەردەکەون. بەشێکی زۆریش لە فێرکردنی وانەکانی، بە جووڵەیی جەستە و بە یاری و بە چالاکییەوە بەستوون. ئەمەش شێوازێکی سەرکەوتوو و ئاسان و خۆشیشە بۆ فێرکردن و فێربوون. مامۆستا ئامەد یەکێکە لە مامۆستا داهێنەرە نموونەییەکانی کوردستان. ئافەرین و دەستخۆشی لە مامۆستای دڵسۆز و بەڕێزمان، مامۆستا ئامەد دەکەم. هیوای درێژەپێدان و داهێنانی نوێتر و پێشکەوتن و سەرکەوتنی زیاتر و زیاتری بۆ دەخوازم. بە شایەنی ئەوەی دەزانم، کە لە بەردەم بەڕێوەبەرێتی خوێندنی کوردی لە شاری کەرکوک، جوانترین و بەرزترین پەیکەری لە بەهاترین گەوهەر و ئەڵماس بۆ دروستبکرێت.
هیواخوازیشم لە نموونەی مامۆستا ئامەد لەناو مامۆستایانی کوردمان زۆرتر بێت.

رەزا شوان

نەرویج: ٢٠٢٣